

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE
1962-1963

JUBILEJ

Jubilej

JUBILEJ

Trinajst let
v izdajah po 7 letih

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE V CELJU

Sezona 1962/63 - Številka 2

SKUPNA REKLA OPOSREDETEV V MESTNEM GLEDALIŠČEM
LJUBLJANSKIM

PRINTERSKI V. CELJU V. PETER S. FEBRUARJA 1963

JUBILEJ

Janez Žmavc

JUBILEJ

Drama v 11 slikah
s premorom po 7. sliki

Krištof, brat	Janez Škof
Matjaž, brat	Pavle Jeršin
Olga, sestra	Nada Božičeva
Kristina, sorodnica	Marija Goršičeva
Darka, Matjaževa žena	Marjanca Krošlova
Srečko, njun sin	Franci Gabrovšek
Zdenka, Olgina hči	Minu Kjudrova
Boris, Krištofov sin	Stanko Potisk
REŽIJA	BRANKO GOMBAČ
Scena	Sveta Jovanović
Kostumi	Mija Jarčeva
Glasba	Marijan Vodopivec
Lektor	Bruno Hartman

SKUPNA KRSTNA UPRIZORITEV Z MESTNIM GLEDALIŠČEM
LJUBLJANSKIM

PREMIERA V CELJU V PETEK, 8. FEBRUARJA 1963

Inspicent: Cveto Vernik — Sepetalka: Olga Puncerjeva — Tehnično vodstvo:
Franjo Cesar — Razsvetljava: Bogo Les — Odrski mojster: Franc Klobučar —
Lasuljar in masker: Vinko Tajnšek — Frizerska dela: Vera Srakarjeva — Krojaška
dela: Amalija Palirjeva in Jože Gobec — Slikarska dela: Ivan Dečman — Čev-
ljarska dela: Konrad Faktor.

Med družbo in individuom

(Nekaj meditacij o dramatiki Janeza Žmavca)

ISKANJE KOORDINAT

Nadrobna analiza doslej objavljenih dram Janeza Žmavca nam bi nazorno potrdila spoznanje, do katerega se dokopljemo že ob bežnem pregledu njegovih stvaritev, da je Žmavčevo pojmovanje in čustvovanje gledališča in dramatike izrazito schillerjansko, namreč v smislu, da bodi gledališče »moralna ustanova«. Ta usmerjenost zagotovo izvira iz njegove izredno senzibilne, rahlo uglašene psihe, ki jo sleherna deformacija v človeških odnosih razboli in revoltira. Toda to moralno ogorčenje je zaradi Žmavčeve psihe bolj lirično kot dramatično; do dramatične visoke napetosti se nikoli ne povzpne. Tu najbrž tiči tudi vzrok, da so njegove drame nesilovite, ker se ne pomeženejo do napete dramatične strukture.

Iz njegove celotne blage duhovne zgradbe moramo izvajati še neko dramaturško značilnost, ki pa je seveda najtesneje povezana z njegovimi etičnimi pojmovanji. Žmavc želi skoraj sleherni svoj dramski lik spoznati do kraja (izjeme so izrazito dobri ali izrazito slabi ljudje, ki so tako rekoč v svoji vrednosti že zaključeni; ti so dramaturško in odrsko tudi najbolj učinkoviti); tehta jih in tehta, vrta vanje, da bi odkril njih dobre in slabe sestavine. Kolikor je tak postopek morda koristen in nujen za umetnika iskavca in poizvedovavca, se vendarle zdi, da je dramaturško sporen, za kar nam je priča že stari Aristotel. Od tod izvirajo mnoge nedognanosti, protislovnosti in idejne nejasnosti v Žmavčevem dramaturškem ductusu.

Zanimivo je, da se Žmavc s svojo ponotranjeno duhovno fiziognomijo vendarle loteva predvsem družbenih problemov. V tem pogledu je njegova dramatika naravnost simptomatična. IZVEN DRUŽBE, V PRISTANU SO OREHOVE LUPINE, JUBILEJ in v dokajšnji meri ROK IN LEA so direktni odzivi na trenutno družbeno situacijo. Žmavčevo pisanje bo kasnejšemu analitiku družbenih pojavov petdesetih in začetka šestdesetih let nenavadno dobro odgrinjalo ta naš razburkani čas. Dovoljevalo mu bo vpogled tudi v najrahlješe vzgibe v ljudeh, ki jih je povzročilo lomljenje družbe. Toda ta ugotovitev nas napelje takoj v nov premislek: Žmavc izredno hitro, prizadeto reagira na družbene pojave in to z globoko iskren-

Janez Žmavc

nostjo in moralno prizadetostjo. Ker pa se družba pri nas izredno hitro premika, se lomi in spreminja, so tudi problemi, ki se ob njej ponujajo umetniku v obdelavo, vedno novi; marsikateri problem je hitro, skorajda čez noč odpravljen. Zdi se, da je čas Žmavcu neusmiljen tekmeč, ki mu pred ciljno vrstico zmeraj pobegne naprej.

Kakor se že čudno sliši, je Žmavc vendarle nadaljevalec slovenske dramatike predvojnega obdobja. Glavni predmet umetniške presoje in oblikovanja mu je še vedno meščanstvo v najrazličnejših inačicah. Pridobitništvo v vseh oblikah, pa naj gre za ostanke starega meščanstva (ali morda bolje: malomeščanstva) ali pa za rojstvo novih malomeščanskih pojmovanj v socializirani družbi (predvsem v zvezi z zvišanjem družbenega standarda), je podvrženo Žmavčevi umetniški analizi. Nič čudnega, če je v Žmavčevih delih zaslediti tudi protagonista dramatike meščanskega obdobja — socialnega deklasiranja.

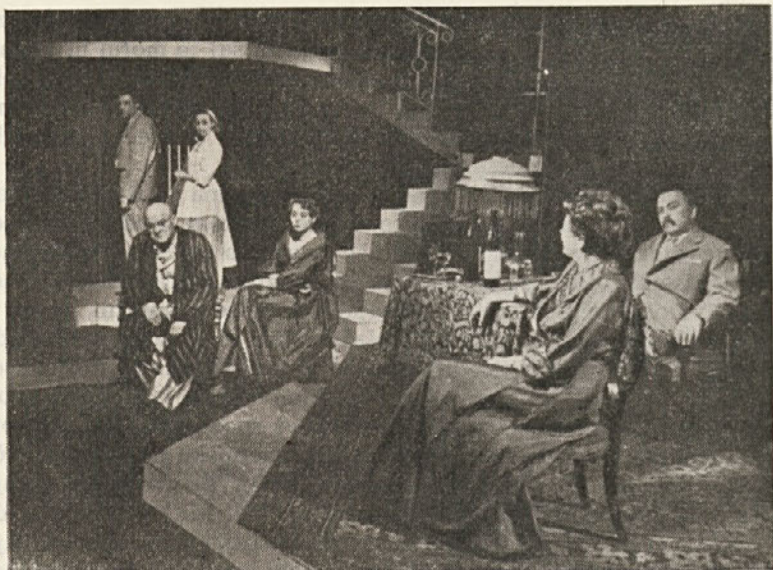
Posebno razčlenjevanja vredni so Žmavcu pojavi razrednega nasprotja, in kar je še bolj zanimivo: nasprotij, ki nastajajo v ljudeh, razpetih med dva razreda. Seveda so ta nasprotja umetniško zanimi-

vejša, ker so kompleksnejša, skrivajo pa v sebi mnoge nevarnosti za oblikovanje, ki se jim Žmavc ni znal izogniti, saj je moral priklicati na pomoč celo naturalistični umetniški kodeks (primer Veljka in Staneta Roža). Razčlenjevanje in psihološko ter moralno argumentiranje teh dvoživk pa ga seveda spet zanese v precep, ki slabi njihovo dramaturško moč.

Ena izmed posebnih Žmavčevih značilnosti pa je tista, da vseh teh družbenih nasprotij ne obravnava na širokem družbenem področju, marveč jih vklanja v najmanjšo družbeno celico — v družino. S tem se Žmavc docela navezuje na »dramatiko štirih sten«. Kje naj iščemo vzroke za tak postopek? Morda v piščevi bojazni, da bi v areni družbe postal faktografski, plakaterski, enodnevniki? Morda pa ga sili v tako obravnavo le želja, da bi v družinskem okolju, kjer so odnosi vendarle ublaženi s sorodniškimi vezmi, laže sledil svoji lirični naravi (Grünov bonmot o Žmavčevi sporednosti s Čehovom ni meril mimo)? Morda pa se Žmavcu zdi umetniška naloga težja, če prikazuje odmeve družbenih problemov, kakor se v odsevu kažejo na skupini sorodnih ljudi? (Tako postopajo tudi Mirko Zupančič, do neke mere Ivan Potrč in Miha Remec, da jih naštejemo samo nekaj.) Bodi kakor bodi, Žmavc je tu obtičal v neki zagati. Najboljši dokaz

»Izven družbe«. Rež. Andrej Hieng. Na sliki: Peter Božič, Neda Sirnikova, Janez Škof in Marija Goršičeva.

»V pristanu so orehove lupine«. Rež. Slavko Jan. Na sliki: Boris Kralj, Majda Potokarjeva, Lojze Potokar, Duša Počkajeva, Vida Juvanova in Pavle Kovič.

za to je shema vsakokratnih akterjev, ki se bistveno ne izpreminja. Shematičnost pa zagotovo duši tvorni umetniški vrelec.

Eno pa drži: Žmavčeva prizadetost in iskrenost pri izpovedovanju in oblikovanju sta tako pristni, tako čisti, da pomenita eno najdragocenejših sestavin njegove dramatike. Z njima si ne uklanja samo občinstva, marveč tudi stroge ocenjevalce svojih del.

NA NOVA POTA

Prizadetost in iskrenost sta Žmavca vodili tudi pri pisanju *JUBILEJA*. To pot se je lotil delikatnega problema partizanskega komandanta in kasnejšega direktorja tovarne, ki ne uvidi, da mu družbeni razvoj podira ustaljeno pojmovanje o vodenju ljudi. Če problem označimo na kratko, gre za avtokracijo nasproti demokraciji,

ali če smo še konkretnější: za spopad med vódenim gospodarstvom in samoupravljanjem. Toda ta žgoči družbeni problem je samo široka osnova, na kateri Žmavc skuša doumeti notranji svet svojega tragičnega junaka Krištofa. Žmavčevo izhodišče je nedvoumno: s poslednjim vlaknom svojega duha in srca bi se rad dokopal do bistva tega človeka, rad bi mu izmeril vse notranje dimenzije. Pri tem iskanju ga vodita občudovanje tega nekompromisnega bojevnika in gospodarstvenika, rad pa bi poiskal vzroke za njegov polom. Skuša si ga razložiti z nekaterimi karakterološkimi in družbenozgodovinskimi specimeni. Nobenega dvoma ni, da se je Žmavc v JUBILEJU lotil problema, ki je v njegovem dosedanem delu najbolj poglobljen, najbolj živ, najbolj jasen in tudi najbolj tragičen. Zakaj njegov Krištof je tragičen junak. Seveda bi bilo zgrešeno, če bi ga kakorkoli gnali v tip ali ga skušali tako komentirati. Menim, da je v Krištofu treba gledati zbir cele vrste problemov. Dasiravno bi lahko tudi ob JUBILEJU iskali potrditev prej nakazanega Žmavčevega zamujanja

»V pristanu so orehove lupine«. Uprizoritev v ljubljanski Drami SNG.
Na sliki: Lojze Potokar in Vida Juvanová.

»Rok in Lea«.
Rež. Andrej Hieng.
Na sliki: Pavle Jeršin
in Vera Perova.

absolutnega časovnega soglasja s trenutno družbeno situacijo in idejo dela, je treba vendarle reči, da bo družbeni problem avtokracije in demokracije vsaj v prikriti obliki pri nas še dolgo živ.

Krištofova veličina tudi ob koncu drame ne izgubi vrednosti: njegova pokončnost in prepričanje sta nam blizka tudi takrat, ko spoznamo, da sta ga čas in razvoj prehitela.

Iskanje najrazličnejših komponent Krištofove osebnosti je Žmavcu to pot rodilo dober sad: enovito dramsko osebnost.

Sicer pa se je Žmavc tudi v tej drami okoristil s svojim ustvarjalnim vzorcem družinske drame, ki se v njej od zunaj reflektirajo močno družbeni spopadi. Tudi to pot je skušal vse razumeti (Tout comprendre, c'est tout pardonner), vendar mu ta želja ni zalomila dramskih oseb. Po Krištofovih soakterjih še zmeraj otipava z žarometom družbene analize. Ob tem se mu ponudijo drobne zaznave, kako more lastnina tudi v socializirani družbi spreminjati družbeno zavest ljudi. V sorodniškem krogu so reakcije zato subtilnejše, pa tudi globlje.

Ne glede na že omenjeno shematičnost dramskih akterjev pa je treba ugotoviti, da pomeni JUBILEJ znaten kvalitetni premik v dramaturški strukturi. Obrabljeni obrazec meščansko-realistične dramatike razkrajajo nekateri novi postopki: razbitje sintetične dramske gradnje, simbolizacija (Graška gora, romanje mladih dveh in Krištofa nanjo; Kristina, ki iz realnega odrskega lika že prerašča v simbol zemlje), dvosteznost dogajanja v drami (Zdenka in Srečko na poti iskanja resnice in krog njunih staršev in sorodnikov).

Z jasnim jezikom je Žmavc spregovoril tudi o nekaterih rečeh, ki spremljajo osrednji problem. Med njimi je gotovo najbolj živ problem naših mladih ljudi. Trojka Zdenka in Srečko, zlasti pa Boris, je dobra upodobitev našega mladega rodu. Žmavc je globoko prepričan, da je večina mladine na pravi poti: iz naše preteklosti in sedanjosti bo izluščila, kar je v njiju najboljšega, in bo jedro tvorno ponesla s seboj na pot v življenje. Tako se v bistvu tragična Krištofova usoda sprevrže v optimistični pogled v prihodnost.

Sodim, da boleče iskanje resnice, razumevanje človeka in življenjski optimizem v JUBILEJU pomenijo obogatitev naše sodobne dramske tvornosti.

Bruno Hartman

Iz zapiskov ob režiji...

Jaz pa za drugega ne vem, ko pride, za drugega ne vem ko za bolečino... bolečino premišljam... premišljam, premišljam!... zato me boli... važna je bolečina... kot naročena... da se moram ukvarjati z njo. Potlej pa nisem pripravljen, ko pridejo nadme.

(Krištof, 6. slika)

Prav iskrena umetnost lahko raste le ob živem stiku človeka z družbo, z enim pridržkom — tam, kjer je dana človeku vsa možnost, da lahko oblikuje lastno hotenje, lasten obraz, lastno prihodnost svobodno v okviru danih družbenih norm. Mislim, da pomeni beg pred družbo vase ali beg pred seboj v družbo nekaj nezdravega. V obeh primerih je človek zgubil lastni jaz, svojo osebnost. Le sinteza ravnovesja med človekom in družbo omogoča pravo umetnost. Zato ni nič čudnega, če je bil pravi razmah umetnosti na vzhodu v preteklosti dokaj zatrt, bil je namreč zaprt v norme, ki so človeka dušile; ali na zahodu, kjer se je novejša dramatika znašla na stopnicah dekadentstva, preziranja etičnih vrednot človeka in prirode.

In če se samo bežno ozremo na povojno slovensko dramatiko, se moramo strinjati s poročevalci, ki so pisali in pišejo o tujih vplivih v snovanjih naših dramatikov, ki presegajo zgolj oplajevalne momente: da je razvoj slovenske povojne drame napravil sicer velik lok, a je po vsebinski plati dokaj skromen; od čiste, nepretenciozne partizanske dramatike, preko nekaj prikazov povojnega meščanskega življenja — do kritičnega prikazovanja preteklosti, vključujoč vojno preteklost in dinamični razvoj sedanjosti z mnogimi, nujnimi družbenimi zapleti.

Tudi delo, ki ga uprizarjamo izpod peresa Janeza Žmavca, potrjuje to ugotovitev, toda s poudarjeno izjemo, da je avtor »Jubileja« *ostal v svojem gledališkem razvoju zvest in iskren samemu sebi*, da namreč vseskozi razrešuje (tudi tokrat!) vsa življenjska, etična, estetska, družinska, ljubezenska in družbeno-kritična vprašanja enkratno in osebno, skozi prizmo naše družinske dramatike, naših ljudi, tistih, ki živijo z nami in jih vsak dan srečujemo na ulicah, v stanovanjih in na delovnih mestih, najsi se že imenujejo kakorkoli,

Branko Gombač

ali Zora, Zvonko in Sonja ali Ali, Ana in Veljko ali Lea in Rok, pa tudi Olga, Krištof in Darka; karakterizira pa jih po vedenju, čustvovanju in mišljenju neka svojstvenost, ki nam je blizu, podoživljamo jo instinktivno in zlahka se z njo istovetimo, ne da bi nam bilo treba prej spoznati teoretične zasnove trpeče, ljubeče ali razočarane Žmavčeve osebe. To smo mi v dinamičnem, resničnem in dramatičnem času sedanjosti. Variante čustvovanj so sicer različne ob različnih imenih, a globoka etična vrednost, iskrenost, jasna človečnost izhajajo iz skupnega žlahtnega izvira. Takšno je izhodišče Žmavčeve dramatike (formalni vplivi v dramaturški gradnji ne spreminjajo izhodiščnega pogleda!), ki se mu priključuje tudi »Jubilej«, dramsko delo s tematiko osebnih, družinskih in družbenih konfliktov.

Glavni akter v »Jubileju« Krištof povezuje našo živo in dramatično revolucionarno preteklost s sedanjostjo, v kateri stoji globoko in občuteno zasidran, sredi dramatičnih nasprotij, ki jih nudi današnji čas. Dve najznačilnejši in po pomembnosti nedeljivi družbeni epohi sta ob njem in z njim pričujoči — revolucionarna, osvobodilna in mirna, gospodarska. Krištof stoji po svoji človeški vsebini vsekozi v prvih vrstah borcev za svobodo in lepšo prihodnost. Vseskozi živi globoko človeško življenje. Za revolucijo se je odločil zavestno

in se zavestno znal žrtvovati zanjo. V njem ni dvomov v odnosu do stvarnosti; kakor se je v revoluciji boril z veliko ljubeznijo do mučene domovine, s silno vero v svet, kjer bo človek človeku človek, tako ga v sedanjosti prevevajo iste odlike; le čas v mirni dobi, ko se je spet ves predal delu za skupnost, mu ni dopustil, da bi intelektualno rasel in spoznaval silno dinamiko razvoja in njegove menja-joče se faze tudi z nasprotne strani. Ob Krištofovi osebni drami ne smemo ostati pri površnem slikanju starega borca, »ki ga je prehitel čas«, kar je v zadnjem času kar preveč izrabljen motiv obdelave dramskih besedil, po znanem motu »revolucija žre svoje otroke«. Skušati se moramo živeti v življenjsko psiho človeka in borca, revolucionarja, kajti naša prva uprizoritvena naloga je, da smo pravični in iskreni do teh naših velikih ljudi. Tu je tudi etična in izhodiščna pozicija avtorja in dramskih umetnikov, ki so to besedilo odrsko oživel.

Branko Gombač

Obnovljeni komorni oder

V februarju bomo v SLG Celje obnovili delo komornega odra. Ta interna gledališka delovna oblika je gotovo potrebno in umetniško vredno dopolnilo velikega odra. Na komornem odru bomo uprizarjali takšna dela, ki bi iz najrazličnejših razlogov ne sodila v redni repertoar: na njem bomo lahko eksperimentirali, preizkušali novo dramatiko, se lotevali avantgardističnih gledaliških del, se poskušali v novih gledališkoizraznih oblikah.

Prvi večer bo združil dve enodejanki, in sicer Samuela Becketta POSLEDNJI TRAK (v interpretaciji Slavka Strnada in režiji Bruna Hartmana) in Eugena O'Neill HUGHIE (zanjo si je naše gledališče pridobilo ekskluzivno pravico do uprizarjanja; v njej bosta v režiji Jura Kislingerja nastopila Janez Škof in Sandi Krošl.) Deli doslej v Jugoslaviji še nista bili uprizorjeni. To bo hkrati prvo srečanje Celja z modernistom Samuelom Beckettom in njegovo dramatiko niča, ki dobiva prav v POSLEDNJEM TRAKU svoj značilni otenek.

Kmalu zatem pa bo sledil zanimiv večer ciganske poezije, ki ga pripravlja režiser Andrej Stojan. Gre za odrsko adaptacijo Puškinove pesnitve CIGANI in žive, današnje ljudske poezije naših Ciganov v prevodu Ivana Minattija. Adaptacija idejno povezuje umetno in ljudsko poezijo in narekuje komorno stilizirano interpretacijo.

Gledališče danes in tukaj

V stoletju, katerega otroci smo, je postal razum znova edini in vse-mogočni vladar: postal je sito, ki na njegovi gladini z neminljivim zmago-slavjem ostaja le tisto, kar je porojeno v krčih neizprosne logike in logicistike. Nekdanje spoštljive, postavimo — emocionalno inspirirane — vrednote morajo prepuščati prvenstvo svojim racionalno preciznim tek-micam. V naglici nuklearnega in vesoljskega časa se zdi staroslavna umetniška lepota — pa naj jo je bila navdihnili še tako nedvoumna prometejska ognjevitost — podobna pisani, le asociacije zbujaajoči pahljači, ki jo je novodobni človek sicer ohranil v častitljivem spominu, a je ni z nič manjšo častitljivostjo postavil v muzealno vitrino.

Bil bi akt najčistejše herezije in kristalnega konservativizma, če bi se tem novodobnim idealom pa idolom nostalgčno upirali. Če bi za vsako ceno vztrajali pri malikovanju ustaljenih ali celo tradicionalnih vrednot. A prav tako bi se znašli v kraljestvu popolnoma brezumne nespameti, če bi nekdanje vrednote v imenu izključno racionalne logike totalno razvrednotili. Znanost in njena odkritja, dejstvo, da človek čedalje bolj postaja gospodar vesolja, ne zanika zgodovinskega človeka, njegovih spoznanj in vizij, nje-govih zmag in porazov, njegove moči in šibkosti, pristnosti in odtujenosti, celovitosti in atomiziranosti, preprošćine in zapletenosti. To ni apologija mitološke zaverovanosti v človekovo ingenioznost, marveč izhodišćno spo-znanje za obravnavanje človeka našega časa.

Ena izmed vulgarnih razlićki doživljanja tako usmerjenega časa je člo-vekova usmeritev v naglo, udobno, čutnih doživetij in presenećenj polno, če je le mogoće vedro in kratkočasno življenje. Od tod povelićevanje materialnega izobilja, od tod beg od utrudljivega, a osveščujoćega premiš-ljevanja, od tod navsezadnje čustvena brezbriznost, pogostna moralna labil-nost in etićna neprizadetost za elementarne probleme smisla in bistva življenja.

S temi vprašanji se je zmerom intenzivno ukvarjala tudi umetnost. Gledališće kot ena izmed njenih manifestacij je bilo vselej katalizator umetniških in filozofskih spoznanj pa vizij. Bilo je usmerjevavec, bilo pa je tudi radoživja spektakularna resonanca, ki so v njej bodisi tragićni, dra-matićno spopadljivi, poetićni ali satirićno posmehljivi odmevi vznemirjali, navduševali, angažirali, osveščevali pa tudi razveseljevali in kratkoćasili sodobnike.

Če te splošne ugotovitve sooćimo z resnićnostjo našega danes in našega tukaj, tedaj se vsiljuje vprašanje: kakšna bodi sodobna vloga gledališkega ustvarjanja v naši današnji družbeni in kulturni konstelaciji?

Odgovoriti na to vprašanje pomeni dvoje: ugotoviti stanje takšno, ka-kršno je in hkrati s tem definirati vlogo in naloge gledališke ustvarjalnosti.

Ne da bi pretendirali na dokonćno rešitev obeh delov istega vprašanja, poskušajmo vsaj ohlapno opredeliti slovenske gledališke koordinate naših dni.

V javnih in nenapisanih razpravah o gledaliških problemih je bilo že nekajkrat toćno ugotovljeno, da naše gledališće že dalj časa preživlja resno krizo. Razloge zanjo je najti na eni strani v zastareli organizacijski struk-

Sveta Jovanović,
scenograf Jubileja

turi poklicnih teatrov, na drugi strani pa ta kriza — po mnenju nekaterih razsojevalcev — izvira iz idejno-programске dezorientacije, točneje, iz odsotnosti neke vodilne programske zamisli, ki bi nazorno in trdno opredeljevala in usmerjala posamezna gledališča.

Prva resnica — okostenela organizacijska struktura — je gledališke ustvarjalce spreminjala in spremenila v uradnike, hkrati pa jih je kreativno destimulirala. Tej neroznati podobi je treba dodati še dejstvo, ki nanj pogostoma pozabljamo: gledališče je prva leta po vojni hkrati z drugimi kulturnimi tvornostmi doživljalo malone izključno administrativno, vsedržavno favorizacijo in ta je gledališke ustvarjalce uspavala, hkrati pa jim je nadelala nimbus nekakšnega svetniškega poslanstva. Oboje je rodilo zavest pretirane pomembnosti in se v nekaterih primerih izrodilo v nestrpno, skorajda omalovažujoče samoljubje in samozagledanost. Kakor je bilo takšno vzdusje za dejavno gledališko ustvarjanje nenaravno, tako je v enaki meri nosilo krali kreativne sterilnosti. Srečanje s trdo stvarnostjo upravičene deglorifikacije gledališkega dela pomeni kajpada udarec samozagledanosti, a je edina možna rezultanta splošnega družbenega razvoja pri nas. Reorganizacija notranje strukture gledališč je tedaj ne le organizacijsko vprašanje, marveč predvsem umetniška nuja.

Druga resnica — idejno-programska dezorientacija — izvira po mojem mnenju iz spremenjene vloge gledališkega poslanstva pri nas. Še v letih tik pred vojno, je bil princip nacionalno-osveščevalnega in kulturno-vzgojnega poslanstva dominanten, razumljiv in upravičen, zlasti če pomislimo na dejstvo, da smo v Sloveniji imeli le dvojne poklicnih dramskih teatrov. Posledica takega principa je bil eklektični repertoar, naglo pripravljane in pogosto menjavane premier, bolj ali manj spretna simbioza zahtevne in

Mija Jarčeva,
kostumografinja
Jubileja

tako imenovane lahke dramske literature. Dandanes so narodno-osveščevalni postulat gledališke tribune zgubili nekdanjo veljavo, z novo socialistično družbeno resničnostjo se je prevrednotilo tudi kulturno-vzgojno poslanstvo. Večje število gledališč daje možnost temeljitejše programsko-repertoarne diferenciacije, zlasti če pomislimo na to, da so v zadnjem času vtisnile močan pečat našemu gledališkemu dogajanju tudi tako imenovane občasne gledališke skupine.

Ko tako bežno in načelno pregledujemo koordinate, ki pojasnjujejo položaj in vlogo poklicnih slovenskih gledališč, ne moremo še mimo dveh spremljevalnih problemov gledališkega življenja: tako imenovane liberalizacije gledališkega poklica in odnosa gledališče — občinstvo.

Razbitje togih, zastarelih in destimulativnih organizacijskih šablon je sicer neogiben proces za umetniško regeneracijo odrskega ustvarjanja, vendar bi nas izključujoče dosledna tendenca po sproščenem, popolnoma nevezanem gledališkem poklicu in imperativu strogega ekonomskega računa, ki naj bo odločilen pri financiranju gledališč (če bi nenadzorovano sledili zgledom na Zahodu) lahko pripeljali do močno zapletenega in težavnega stanja. Navzlic upravičenim ugovorom zoper birokratični sistem razvrščanja in nagrajevanja gledaliških umetnikov, bi eminentno svoboden status lahko resno ogrozil socialni položaj gledaliških delavcev, kar bi v naši družbeni stvarnosti bilo nevzdržno. Res pa je tudi tole: dandanes poklicna gledališča s svojimi »plačilnimi spiski« tako rekoč subvencionirajo igravca, da more sodelovati ne le v sorodnih institucijah (film, RTV), marveč zlasti v občnih gledaliških skupinah, ki bi se brez »subvencije« matičnih ustanov le s težavo prikopale do zaželenih ustvarjavcev. Te resnice ne bi smeli pozabiti

tisti, ki sicer pogostoma v napoju prehude samozaverovanosti romantično precenjujejo svojo vlogo in svojo »sproščeno organizacijsko strukturo«, podcenjujoč pri tem omenjeno umetniško in materialno »subvencioniranje«.

Drugi problem: tako imenovani ekonomski račun. Ekstremna stališča bi v tem pogledu lahko zapeljala gledališče na pot komercializacije in hkrati na pot neizogibnega upadanja kvalitete. To bi kajpada bistveno omajalo vlogo gledališke umetnosti, kar seveda ni niti v interesu gledališč, še manj pa bi smelo biti v interesu družbe.

Na pričujoči problem se slednjič tesno veže vprašanje gledališkega občinstva. Dejstvo je, da pri nas prav tako kot v svetu že dlje časa plahni interes za kulturno in torej tudi gledališko »hrano«. Globlje razloge za svojevrstno apatijo sodobnega gledališkega obiskovavca sem poskušal načelno razjasniti uvodoma, ko sem govoril o nekaterih karakteristikah interesne usmerjenosti človeka našega časa. Kolikor je zanimanja vendarle še ostalo, se je le-to pretežno nagnilo k izrazito lahkotnim, razvedrilnim žanrom, ki imajo z umetnostjo in še posebej z idejno-osveščujočim poslanstvom gledališča le malo opravka. Zaradi relativno skromnega in številčno majhnega zaledja občinstva imajo slovenska gledališča izjemno položaj: ekonomski račun more učinkovito funkcionirati le pri močnem zaledju, ki prinese veliko število repriz. To je pri nas seveda praktično nemogoče. Zatorej je takšen račun v naših pogojih treba specifično prilčiti (angažiranje podjetij, ustanov, družbeni dohodek ipd.). Tisto, kar pa je pri tem vprašanju bistveno, je specifičen odnos, ki bi ga naša družba morala imeti do umetniškega in torej tudi gledališkega ustvarjanja. Specifičen pri obravnavanju gledališkega poslanstva in pri obravnavanju občinstva. Nikakor ne bi smelo biti irelevantno ali brede gledališče v commerce in ali prepuščamo obiskovanje gledališč stihiji. Nikakor ne bi smeli več na pot tako bohotnega favoriziranja gledališča in občinstva, kot ga poznamo iz prvih povojnih let, kot enako ne bi smeli zagovarjati anarhoidne prakse zahodne gledališke politike. Kot na vseh drugih področjih družbenega življenja bi morali tudi v vodenju kulture iskati bolj prožnih, samoniklih in izvirnih jugoslovanskih rešitev, ki bi se z njimi obvarovali obeh neustreznih skrajnosti.

Dasiravno je nemara najteže konstruirati teoretične recepte za takšne rešitve, bi nekaj vendarle moralo ostati prevladujoče:

Če se sodobni človek razpenja pretežno v omamna interesna območja materialnega ugodja in čutnega udobja, če postaja čedalje bolj hrom pa nem za umetniške inspiracije, elementarne kulturne vrednote in potrebe ter zlasti za pomembna aktualna duhovna vprašanja sodobnosti — bi ga resničnost našega danes in našega tukaj morala zvestno pa načrtno usmerjati, ga navajati k premišljevanju in vrednotenju, kritičnemu presojanju in osveščenemu spoznavanju problemov, ki se porajajo neposredno krog nas in v svetu. Za dosego tega temeljnega namena bi bilo treba kulturnotvornemu delu in še posebej gledališču, filmu in drugim sorodnim izraznim medijem kot najbolj vplivnim katalizatorjem duhovnih sporočil, posvetiti več načrtni pozornosti, bilo bi ga treba — če hočete — *zmerno favorizirati*. Ne gre za izjemen položaj ali za ločeno obravnavanje kulturne dejavnosti, tudi ne gre za umetno glorifikacijo ali posebno materialno stimulacijo kulturnih tvorcev v primerjavi z drugimi tvorci in drugimi tvornostmi. Obojemu bi se morali spet načrtno ogniti. Zato pa gre za izjemno pazljivost in načrtno favoriziranje *zavesti* komsumentov kulturnih vrednot, za vzgojo ne v smislu

Marijan Vodopivec,
skladatelj Jubileja

razglašenega utilitarizma, marveč za vsestransko, kompleksno in kar se da harmonično oblikovanje človeka našega danes in našega tukaj. To načrtno favoriziranje zavesti bi moralo zmerom vedeti za svoje izhodišče in svoj cilj: za razumno razmerje med »inženirstvom človeških duš« in komercialno stihijo. Prva smer venosmerja, siromaši človeka in še posebej njegovo kritično občutljivost, komercialna stihija ga poneumlja. V obeh primerih mu ne preostane nič drugega, ko da postane in ostane bodisi enostranski grandoman bodisi tehnoman.

V iskanju teh in podobnih rešitev za naše kulturno življenje bi gledališče kot njegova najbolj živa, osveščevalna in atraktivna tribuna ne smelo biti prepuščeno zgolj samo sebi in odvisno zgolj od bolj ali manj visoke zavesti tistih, ki ga ustanavljajo in finansirajo, marveč predvsem od vloge, ki mu je dodeljena. In prav v imenu te vloge bi za nobeno ceno ne smelo komercializirati gledavca, saj je znano, da so obresti takšnega vlaganja lahko katastrofalne za oba: za gledališče in njegovega konsumenta. Z vidika programske-repertoarne politike bi se temu reklo: gledališča se morajo usmeriti:

- k uprizarjanju del, ki bo v njih živo čutiti konsonance med avtorjem sporočilom in problemi sodobnosti;
- v repertoar, ki ga ne bodo vodili zgolj estetski nagibi, marveč idejno osveščevalne spodbude;
- v živo in aktualno tematiko;
- proti muzealnosti, ki je sama sebi namen;

— proti pretirani literatizaciji teatra;
— proti spreminjanju odra v ekskluzivno filozofsko katedro;
— v ognjemet moderne teatralike in satirike, ki gledavca ne bo osladno kratkočasila ali zgolj čutno opajala, marveč ga bo — v brechtovskem smislu — hkrati zabavala in navajala h kritičnemu razmišljanju.

Gledališče bi v takšni konstelaciji brez dvoma ne le prebrodilo sedanjo krizo — ta je kajpada tesno prepletena z nič manjšo krizo občinstva — marveč bi lahko znova postalo tista pogumna in tudi atraktivna tribuna, ki jo poznamo iz srečnih obdobjih gledališke zgodovine.

Vasja Predan

Slovo od upravnika mr. Fedorja Gradišnika v foyerju 4. oktobra 1962

SPOŠTOVANI TOVARIŠ GRADIŠNIK, DOVOLITE MI NEKAJ BESED
V IMENU AKADEMIJE ZA IGRALSKO UMETNOST

Če se poslavlja pomemben kulturni delavec javno od svojega dolgoletnega, da, življenjskega dela, za katerega je ves živel in gorel, zveni to slovo vzlic vsem javnim počastitvam, ki so ob taki priliki običajna, ali nemara prav zaradi njih, nekoliko kot pompes funèbres, ki vzbuja če že ne grenke, pa vsaj trpkosladke občutke. Vendar mislim, da to, spoštovani tovariš, ob Vašem slovesu od celjskega gledališča, ni primer. Res je sicer, da bodo v spominu ljudi sčasoma obledele vaše odrske kreacije, ki jim je občinstvo nekdanje tako navdušeno ploskalo, toda to je nazadnje tragična usoda vse igralske umetnosti; živelo pa bo dalje vaše režisersko, odrsko-pedagoško in gledališko-organizacijsko delo, živel bo zlasti vse posvečujoči ogenj, ki je prešinjalo vaše gledališko prizadevanje, s katerim ste znali v svoji celjski domovini zasejati entuzijazem, sveto navdušenje za dramsko in gledališko umetnost. In ta vaša setev bo pognala v bogato rast tudi v zdanjih in bodočih dneh, v veliko utego vseh, ki so dovzetni za lepoto in resnico.

Ljubezen do umetnosti, do gledališča, je živa potreba vsakega osveščenega človeka. In potrebna je ljudem nemara tembolj današnji dan, ko vdira v naš svet čedalje bolj ameriška civilizacija s svojimi standardnimi izdelki in idoli, ki človeku res olajšujejo delo in njegovo osebno udobje, ne morejo pa olajšati in ogreti njegovega srca in ne znajo odgovoriti človeku na razna vznemirjajoča vprašanja o njegovi osebni in družbeni usodi. In prav ta najgloblja in najbolj bistvena človeška vprašanja zastavlja in rešuje dramska in gledališka umetnost.

In ljubezen za to umetnost ste prav vi, spoštovani tovariš Gradišnik, s svojim dolgoletnim delom zasadili v srca svojih Celjanov in prav tej ljubezni ste s svojo neumorno organizacijsko prizadevnostjo in seveda ob srečni izbiri predstavnikov naše ljudske oblasti postavili dom, svetišče, v podobi stalnega poklicnega gledališča v Celju.

To je vaš »Exegi monumentum aere perenius« in ta spomenik vas mora danes navdajati z notranjim zadoščenjem, pa najsi je vaše osebno slovo od Talije danes še tako težko.

Ob koncu pa samo še eno, osebno voščilo, kot nekdanji Celjan vam želim: še na mnoga leta v trdnem, odpornem zdravju!

dr. Vladimir Kralj,
redni profesor AIU Ljubljana

SPOŠTOVANI TOVARIŠ GRADIŠNIKI!

Ne bom govoril o tem, kako je bil tovariš Fedor Gradišnik zaslužen za razvoj SLG v Celju in sploh za razvoj gledališke kulture pri nas. O tem bodo govorili strokovnjaki in pokazala bo ta razstava.

Poudarim naj le to: tovariš Gradišnik ni bil le »gledališčnik«, strokovnjak, zaprt v svoje področje, pač pa je vedno dajal svojemu gledališkemu snovanju široko, družbeno vsebino, tako da je dobivalo gledališče pod njegovim vodstvom poleg strokovne brezhibnosti zlasti še široko družbeno vsebino, ki je SLG v Celju vkoreninila v svoje okolje kot malokje.

Zato tovariša Gradišnika ne pozna samo intelektualci v Celju, Mariboru, Ljubljani, pač pa tudi kmet in delavec v Celju, v Preboldu, v Velenju in v Kozjem. Ko ugotavljamo to, se nam šele odpre vsa širina njegovega dela. Tovariš Gradišnik je ustvarjal in ustvaril tisto gledališče, za kakršnim stremljiva socialistična družba: široko, na ljudstvu temelječim in za ljudstvo snujočim umetniškim delovanjem, ki se ne izgublja v strokovnjakarstvu, pač pa je neskrivljeno zrcalo družbe, namenjeno za družbo.

Tovariš Gradišnik, da je danes SLG v Celju takšno, »ljudsko« gledališče, kot poudarja že v svojem imenu, je vaša zasluga. Le široko umetniško in družbeno razgledana osebnost, kot ste vi, je lahko postavila SLG v Celju na tako trdne temelje.

Zato mi je v čast, tovariš Gradišnik, da vam kot častnemu občanu mesta Celja in družbenemu delavcu, v imenu naše družbene skupnosti, preko ustanovitelja tega gledališča, okrajnega ljudskega odbora v Celju in preko gledališkega sveta tega gledališča izrekam zahvalo za vaše delo in za vaše uspehe.

Verjemite, da ta zahvala ni samo v besedah. Kakor vi niste mogli ločiti strokovnega gledališkega udejstvovanja od svojega družbenega udejstvovanja, tako tudi mi mlajši ne bomo mogli ločiti dela SLG v Celju od vašega osebnega prispevka temu gledališču. Mlajšim hoste svetel vzgled — z upornim, nepremagljivim delom skozi vse svoje življenje, tudi v najtežjih časih naše zgodovine, ste živeli za svoj življenjski cilj in ga tudi dosegli.

Zato: tovariš Gradišnik, iskrena hvala in priznanje!

Boris Strohsack,
predsednik gledališkega
sveta SLG

SPOŠTOVANI TOVARIŠ UPRAVNIK, SPOŠTOVANI GOSTJE,
DRAGI KOLEGE!

V vrvežu priprav za novo gledališko sezono, sredi načrtov, trdega dela, obetov in pričakovanj se šele zdaj prav zavedamo, da je prišla ura slovesa, ko se, tov. upravnik, poslavljate od hiše, ki ste ji bili duhovni in resnični zidar. Ponovno si kličemo v spomin vse vaše stvaritve za slovensko gledališko in literarno kulturno rast, vašo kulturno organizacijsko okretnost, vašo gorečnost, vaše prijateljstvo in tovarištvo. Pa vendar nas pri vsem tem navdaja izpodbudna zavest, da to ni vaš končni obračun, da ste zaključili le svoje službeno razmerje, ne boste pa prenehali delati v prid slovenski omiki. Še ste v ognju ustvarjalnosti, pred seboj imate še obilico delovnih načrtov. Ta hram gledališke omike, ki je zrasel pod vašimi delovnimi rokami, bo še vedno vaš dom; vanj boste hodili, da nas boste učili in nas krepili, kadar bomo morda omahovali, v njem boste iz duhovne zakladnice, ki ste jo spravili v ta hram, jemali iz nje in jo znova in znova množili.

Ta misel odvzema težo uri slovesa; bodri nas, da bomo še nadalje združeni v skupnih naporih, da bi ustvarjali duhovne dobrine v prid našemu občestvu.

A tej slovesni uri vendar pritiče, da se vam zahvalim za vse, kar ste storili, da bodo mladi rodovi lahko dograjevali tisto, čemur ste vi postavili trdne, globoko v zemljo zagozdene temelje.

Dovolite mi, tovariš upravnik, da se v imenu vse skupnosti celjskega gledališča od vas ne poslovim, ampak vas povabim na skupno plodno delo.

prof. Bruno Hartman,
upravnik SLG Celje

Marici Slavčevi v spomin

Dne 20. decembra 1962 je pri svoji hčerki, režiserki Maši Slavčevi v Ljubljani umrla v 93. letu starosti Marica Slavčeva-Nachtigallova, zadnja predstavnica stare garde slovenskih poklicnih igralcev. Bila je učenka Ignacija Borštnika in od leta 1888 do 1902 ena najpriljubljenejših igralk Slovesnega deželnega gledališča. Rojena v Žužemberku leta 1869 je bila z Avgusto Danilovo in Zofijo Borštnikovo članica tiste generacije, ki je pod vodstvom Borštnika, Danila in Verovška polagala temelje slovenskemu gledališču.

Doslej v našem časopisju razen osmrtnice, ki jo je objavila njena hčerka, nisem zasledil o njej nobenega zapisa. Ko bi živel še Janko Traven, bi se kaj takega gotovo ne moglo zgoditi. Ker je njeno ime povezano tudi z zgodovino celjskega gledališča in ker me vežejo nanjo nepozabni spomini izza mojih mladih let, čutim dolžnost, da se je na tem mestu spomnim in tako vsaj delno popravim krivico, ki se ji je storila.

Marica Slavčeva je v Celju prvič nastopila dne 7. avgusta 1897, ko je ob otvoritvi Narodnega doma gostovalo slovensko gledališče iz Ljubljane z veseloigro Jaroslava Vrchlickega »V Diogenovem sodu«. Nemčurska drhal je takrat s kamenjem napadla slovenske igravce. O tem je Marica Slavčeva leta 1954 povedala Branku Gombaču tole: »Tudi mi 'stara garda', ki smo živeli v mnogo težjih finančnih razmerah, (saj smo imeli plačo le šest mesecev, ostalih šest pa smo bili brez 'gaže') smo znali kaj žrtvovati za teater in slovensko besedo, ki se je takrat morala šele boriti za svoj obstanek in prostor na odru. Prav zato je prišlo do nemških demonstracij. Nemci so se zavedali, da se krepi in raste narodna slovenska zavest.«

Na drugo gostovanje Marice Slavčeve v Celju me vežejo posebno topli spomini, saj sem takrat kot desetletni fantič prvič nastopil na gledališkem

odru. Bila je to predstava Görnerjeve mladinske igre »Sneguljčica«, v kateri je Slavčeva igrala naslovno vlogo. Jaz sem v tej igri »debutiral« v vlogi palčka, na kar sem bil zelo ponosen. Tudi to predstavo so skušali celjski Nemci motiti. Igravce je morala pred napadi ščititi policija. O tem gostovanju je Slavčeva povedala naslednje: »Za predstavo sem prinesla s seboj tudi kostume za kraljico in dvorne dame. Predstavo, ki je bila pri Celjanih zelo tople sprejeta, je vzorno režiral Fran Perdan.«

To je bilo 2. februarja 1900. Sedem let pozneje sem se na nenavaden način ponovno srečal z njo. Zaradi svojega političnega delovanja sem moral v jeseni leta 1907 zapustiti kot osmošolec celjsko gimnazijo in se zateči v Ljubljano. Stric Fran Drenik, vrstnik Jurčiča in Fr. Levstika, zastavonoša »Južnega Sokola« in neustrašni javni delavec v dobi mladoslovenskega gibanja, mi je priskrbel stanovanje pri Marici Slavčevi v bivši Narodni tiskarni. Tu sem Slavčevo spoznal kot ženo izredne topline in srčne kulture. Pri njej sem si uredil uredništvo dijaškega lista »Svoboda«, tu sem se seznanil z Verovškom, Danilom, Nučičem, Borštnikovo, Bukškovo in drugimi takratnimi stebri slovenskega gledališča. Mnogo mi je pripovedovala o življenju prve teatarske generacije in vzbujala v mojem mladem srcu ljubezen do vsega lepega, posebno pa do gledališkega poklica, ki da je kljub vsemu vendar najlepši poklic, če si mu z vso dušo predan. Prav posebno sem občudoval njeno ljubezen do male enoletne hčerke Maše — bila je to ljubezen matere, o kakršni je znal pripovedovati Cankar.

Zdaj je ni več. Z njo je odšla z odra slovenske gledališke zgodovine poslednja predstavnica stare generacije, v srcih vseh, ki so jo poznali, pa zapušča lep, topel spomin.

Jaz je ne bom nikoli pozabil.

Fedor Gradišnik

9. 12. 1962 je umrl Karel Golob, pred vojno eden izmed najvidnejših igravcev amaterske skupine v Celju, po osvoboditvi pa glavni organizator tehnične službe »Ljudskega gledališča«, ki je postavilo temelje današnjemu Slovenskemu ljudskemu gledališču. V najtežjih časih je prevzel nase odgovorno delo in se tako trajno zapisal v zgodovino našega gledališča. 12. decembra se je kolektiv poslovil od pokojnika v avli gledališča.

PODROČJE UDEJSTVOVANJA SLOVENSKEGA LJUDSKEGA GLEDALIŠČA CELJE

Kako široko je področje udejstvovanja Slovenskega ljudskega gledališča, nas geografsko prepriča razdalja med Mursko Soboto in Kostanjevico na Dolenjskem. Toda to je samo podatek, ki kaže na fizično zmogljivost mladega gledališča; že površna presoja o smislu teh gostovanj pa nam pokaže, kako potreben in koristen je gledališki vpliv v krajih, ki jim je bilo doslej namenjenih manj kulturnih dobrin iz naših središč. Omembe vredno je še to, da je uspelo Slovenskemu ljudskemu gledališču povsod v okraju, kjer gostuje, aktivizirati družbenopolitične in gospodarske organizacije pri kulturnem usmerjanju množic.

V tednih pred Novim letom sta Socialistična zveza in Društvo prijateljev mladine privabili v gledališče mnogo mladih gledavcev. Pri tem ni šlo samo za novoletno praznično vzdušje, marveč tudi za estetsko vzgojo.

Slovensko ljudsko gledališče je prišlo v posebno svaštvo s televizijo. Ljubljanska postaja je že dvakrat vključila v svoj program celjske predstave. S tem so ponovno preklicana nekoliko preuranjena zagotovila, da bo televizija spodkopala temelje živemu gledališču. 19. oktobra 1962 je bil prenos Calderonovega »Sodnika zalamejskega«, 30. decembra dopoldne pa Vosov »Plesoči osliček«.

Poleg abonmaja za upokoјence, ki je bil v letošnji sezoni končno vendarle uresničen (zasluga gre predvsem organizacijskim sposobnostim tovariša Jožeta Križniča in njegovih društvenih tovarišev), je s pomočjo organizatorjev v kolektivu celjske Cinkarne vendarle prišlo do prve delavske predstave. 19. januarja je bila v SLG Celje zaključena predstava za Cinkarno. Uprizorjena je bila Achardova komedija »Odkritosrčna lažnivka«. Tako je bil ponovno prebit led navidezne odtujenosti med gledališčem in delavci. Predstava je bila neobičajno sproščena, publiko pa so igravci uvrstili med svoje najboljše odjemavce. Nasploh je vtis s te predstave tak, da se človek nikakor ne more sprijazniti, da bi ne nadaljevali s to prakso zaključenih predstav za tovarniške kolektive. Cinkarna naj bo temu najlepši vzgled.

Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča v Celju. Številka 2, sezona 1962/63. Založilo in izdalo: Slovensko ljudsko gledališče Celje. Predstavniki: upravnik prof. Bruno Hartman. Urednik: Janez Zmavc. Vsi v Celju. Naklada 1.500 izvodov. Cena 30 dinarjev. Tisk: Časopisno podjetje »Celjski tisk«, Celje 1963.

Režiser
Juro
Kisliger

Marcel Achard

Odkritosrčna lažnivka

(L'Idiote)

KOMEDIJA
V TREH DEJANJIH

REŽIJA: JURO KISLINGER
Prevod: Bruno Harfman
Scena: Avgust Lavrenčič
Kostumi: Vida Zupan-Bekčič
Lektor: Bruno Harfman

Osebe:

Camille Sévigné,
preiskovalni sodnik Janez Bermež
Benjamin Beaurevers, bankir Sandi Krošl
Lablache, pomočnik
državnega pravdnika Slavko Strnad
Julien Morestan, sodni pisar Marijan Breznik
Elie Cardinal, odvetnik Franci Gabrovšek
Josefa Lanienay Jana Šmidova
Antoinette Sévigné
sodnikova žena Marjanca Krošlova
Marie-Dominique Beaurevers,
bankirjeva žena Nada Božičeva
Policaj Marjan Dolinar

Šepetavka: Tilka Svetelškova — Inspicient: Ivan Jeram —
Razsvetljava: Bogo Les — Tehnično vodstvo: Franjo Cesar —
Krojaška dela: Amalija Palirjeva in Jože Gobec — Frizerska
dela: Vera Srakarjeva — Lasuljar: Vinko Tajnsnik — Slikarska
dela: Ivan Dečman — Rekviziterska dela: Ivan Jeram

Jana Šmidova
debitira kot odkritosrčna lažnivka

Janez Bermež

Menda se je pri sestavljanju repertoarja najteže odločiti, ko je treba izbrati njegov lažji del, zakaj gledališče lahko dosti prej gledavce pretrese, kakor nasmeh. Do kod naj seže komedija? Naj zmaga puhlo zbadanje, ropotarnica preizkušenih komedijskih obrazcev? Naj se gledališče spusti v fatalistično zvodenost in streže najbolj profanemu okusu? Sodimo, da ne. Zato smo uvrstili v naš repertoar eno najboljših komedij francoskega komediografa Marcela Acharda, ki mu je Francoska akademija naprla hudo breme nesmrtnosti.

Ta poviteženi charmeur ima pariški bulvar, preko njega pa gledališča po vsem svetu, v zakupu že dobra tri desetletja. Pridelal je kakih petdeset gledaliških del (da o filmskih scenarijih sploh ne govorimo), med njimi nekaj tako uspešnih, da jih zvrstoma igrajo iz dneva v dan po več sezon. Mednje sodi tudi »Odkritosrčna lažnivka«.

To je zmes karakterne komedije, bulvarke, kriminalke in družbenokritične zavzetosti, slednje bržčas najmanj. Takšen je pač Achard: duhovit, dramaturško spreten, velik poznavavec ljubezni v vseh njenih odtenkih, malo sentimentalni pa dober opazovalec. Ustvarjalni postopek je v »Odkritosrčni lažnivki« tipično Achardov: izbral si je zanimiv značaj preprostega, naravno bistrega in poštenega dekleta, ki zaradi te svoje lastnosti pada v komične situacije, okrog nje pa nanizal predstavnike sodstva na preizkušnji, degenerirano visoko družbo in preproste ljudi, kot sta pisar in policaj.

Gledavcu se ni prav nič težavno razpoznati po idejnem jedru komedije: Achard je prepričan, da je življenje lépo (takšen je tudi naslov neke njegove komedije, ki so jo pri nas že igrali); užiti ga morejo le mali ljudje, ki so kljub majhnim napakam vendarle zdravo pošteni. Degeneriki visoke družbe so postavljeni ob pranger, z njimi vred pa dobi zaušnico tudi sodstvo, ki je od njih odvisno. Toda ta družbenokritična ost ni prevratniška; ugotavlja stanje in nanj opozarja, pa ga preide. Njena ostrina se potopi v zaključnem akordu lahkotnosti, toda v zavesli gledavca le ostane in tako uresničuje Achardov namen, da je komediji potrebno nekaj grenkega priokusa.

bh

TRGOVSKO PODJETJE
NA VELIKO

TKANINA- GALANTERIJA CELJE

TRGOVSKO PODJETJE

»Kurivo« CELJE

SE PRIPOROČA!

Prodaja kurivo in vse vrste nekovinskega gradbenega materiala

TRGOVSKO PODJETJE

»Sadje-zelenjava« Ljubljana obrat »AGROPROMET« Celje

KUPUJE IN PRODAJA V SVOJIH SKLADIŠČIH
IN POSLOVALNICAH
VSE KMETIJSKE IZDELKE!

Avtorjev motto k Odkritosrčni
lažnivki

Kdor govori resnico,
temu daj konja;
potreboval ga bo,
da bo lahko pobegnil.

Perzijski pregovor

Premiera 18. decembra 1962

Tehnno mercator

TRGOVSKO PODJETJE

Celje

prodaja na debelo in drobno ves električni material, radio aparate in pribor. Poslovalnice maloprodaje na Ljubljanski cesti 10, v Stanelovi ulici 2 in 3 pa imajo še bogato izbiro vseh vrst gospodinjskih aparatov in pripomočkov. Servisna delavnica za vsa popravila v Razlagovi ulici 3a.

TOVARNA TEHTNIC MARIBORSKA CESTA 1 Telefon 21-41, 29-27

Proizvaja vse vrste tehtnic za potrebe industrije, trgovine, transporta in široke potrošnje. Posebno opozarjamo na naš novi proizvod — namizno tehtnico za trgovino tipa MAXIMA po licenci zahodnonemške firme Bizerba. Zahtevajte prospekte in ponudbe! Odlike naših proizvodov so natančnost, trajnost in sigurnost. Za vse tehtnice dajemo enoletno garancijo!

TOVARNA NOGAVIC POLZELA

Tovarna emajlirane posode CELJE

Vodilni proizvajavec emajlirane posode, pokositrene posode, pocinkane posode, higiensko-tehničnih predmetov, jeklenih kotlov, jeklenih radiatorjev in jeklenk za plin butan in propan.

Posebno priporočamo naše nove izdelke: lonec ekonom, pekač alu, sokovnik, dual, abc, triumf in pomivalno omario.

KOMUNALNA BANKA CELJE

s podružnico
CELJSKO MESTNO HRANILNICO

in ekspoziturami
v ŽALCU, MOZIRJU, SLOV. KONJICAH,
ŠMARJU PRI JELŠAH, ŠENTJURJU PRI CELJU
IN V LAŠKEM

sprejema hranilne vloge in jih najugodnejše obrestuje.

Tajnost vlog strogo zajamčena!

Tovarna elektroporcelana IZLAKE

ZELEZNIŠKA POSTAJA ZAGORJE
priporoča svoje kvalitetne izdelke

Izdelujemo: elektroporcelan za visoko in nizko napetost, vili in stiskani elektroporcelan, aparatni in laboratorijski porcelan, razne keramične in porcelanske izdelke za vse veje industrije, specialni šamot in steatitne proizvode.

Finalne proizvode: varnostne elemente, topljive vložke, telefonske varovalke, avtomobilske varovalke AVA, varovalne izolatorje za proste vode in drugi elektroinstalacijski material.

Sprejemamo naročila po načrtih in željah kupcev. Za svoje izdelke imamo ateste, kar je zagotovilo prvovrstne kvalitete.

TOVARNA

CELJE
KOCENOVA 4
Telefon 30-12

SE PRIPOROČA S SVOJIMI IZDELKI

Naš zaščitni znak jamči za kvaliteto

»SAVINJA«

LESNO INDUSTRIJSKI KOMBINAT

CELJE

VAM NUDI MEHAK IN TRD LES,
PLEMENITE IN SLEPE FURNIRJE
VSEH VRST, KAKOR TUDI
RAZNOVRSTNO EMBALAŽO

MEHANIČNA TKALNICA
CELJE

Telefon št. 29-73,
direktor 20-28
Brzjav: Melka Celje

IZDELUJE VSE VRSTE
BOMBAŽNIH TKANIN

— BOGATA IZBIRA
— KAKOVOST PRIZNANO PRVOVRSTNA
— CENE KONKURENČNE

Prospekt SLO. Sezona 1962-63, št. 4. Izdalo in založilo Slovensko ljudsko gledališče Celje. Predstavniki: prof. Bruno Harman. Urednik: Janez Žmavc. Foto Berk. Naklada 1500 izvodov. Cena 10 din. Tisk ČP »Celjski tisk«.

Slovensko
ljudsko
gledališče

Marcel Achard

Odkritosrčna
lažnivka

Režija
Juro Kislinger
Celje 1962/63